

INNOWACJE ŹRÓDŁEM POSTĘPU

Potencjał intelektualny pracowników jest źródłem innowacyjności. To od niego w dużym stopniu zależy wartość przedsiębiorstwa. Choć trudno obliczyć jego księgową wartość, zarządy coraz mocniej go doceniają. *Jan Mazurek*

ISTNIEJE SILNA zależność między innowacyjnością a takimi zjawiskami, jak: wzrost gospodarczy, poziom zatrudnienia, skala ubóstwa oraz społeczna integracja. Innowacje kreują postęp w użyteczności, wzornictwie i jakości produktów, wymuszają doskonalenie procesów i tworzą podstawę do pozytywnych zmian w organizacji. Prowadzą do redukcji kosztów wytworzenia, a jednocześnie uzyskiwania lepszych produktów, implikują wzrost wydajności pracy i rozwój gospodarczy. W konsekwencji przynoszą

wymierne korzyści społeczne i tworzą warunki do rozwoju oraz dobrobytu społeczeństwa.

Wiedza tworzy wartość

Z ekonomicznego punktu widzenia istotą innowacji jest wdrożenie rozwiązań służących zwiększeniu wartości firmy. Innowacyjne przedsiębiorstwa zdobywają nowe rynki, zwiększają sprzedaż, generują ponadprzeciętne zyski.

Innowacyjność pozwala im kreować zmiany w zakresie techniki i organizacji. Tak funkcjonujący system określa się mianem gospodarki opartej na wiedzy.

Świadome tego korporacje doksztalają swoich pracowników, prowadzą prace badawczo-rozwojowe, inwestują w nowoczesne technologie. Zysk wypracowany przez jedno innowacyjne rozwiązanie mogą przeznaczyć na kolejne przełomowe rozwiązania, które wygenerują następne profity. W efekcie rosną środki na dalsze nowatorskie rozwiązania. Ten proces nie ma końca, a innowacyjne firmy uzyskują coraz większy potencjał wzrostowy. W ten sposób rosła potęga gigantycznych dziś koncernów – Microsoftu, Google, Apple, Sony, Amazona czy Facebooka.

Twarde dowody opłacalności innowacji

Redakcja amerykańskiej edycji magazynu *Forbes* prowadzi coroczny ranking, w którym wybiera 100 najbardziej innowacyjnych firm na świecie. W 2013 roku w rankingu

po raz czwarty zwyciężyła firma Salesforce.com z USA, producent oprogramowania, który oferuje m.in. rozwiązania CRM i *cloud computing*. W listopadzie 2014 roku kapitalizacja spółki wynosiła około 38 miliardów dolarów. Drugie miejsce zajął Alexion Pharmaceuticals, działający w sektorze biotechnologii, którego kapitalizacja wynosi około 39 miliardów dolarów.

Głównym kryterium rankingu była premia innowacyjna (*Innovation Premium*), odzwierciedlająca sentyment inwestorów do innowacyjnych spółek. Inwestorzy oczekują od zarządów wprowadzania nowych produktów i wchodzenia na nowe rynki, bo taka strategia generuje większe strumienie przychodów dla firm. Autorzy rankingu oszacowali premię innowacyjną dla Alexion Pharmaceuticals na 71%, a dla Salesforce.com na 76%.

Laureaci osiągnęli również ponadprzeciętne wyniki finansowe. Sprzedaż Salesforce.com w 2013 roku wzrosła o 36% rok do roku, a Alexion Pharmaceuticals o 47%. Kurs giełdowy akcji Salesforce.com w ostatnich pięciu

latach wzrósł o 280%. Inwestycja w Alexion Pharmaceuticals okazała się jeszcze korzystniejsza – cena akcji w tym samym czasie wzrosła o 730% (zob. ramkę *TOP 10 najbardziej innowacyjnych firm na świecie w 2013 roku*).

USA kontra Stary Kontynent

O potęgę innowacyjności amerykańskiej gospodarki świadczy fakt, że 40% spośród setki najbardziej innowacyjnych firm pochodzi ze Stanów Zjednoczonych. Przyczyna takich osiągnięć wydaje się oczywista: na prace badawczo-rozwojowe przeznaczono tam w 2013 roku 465 miliardów dolarów – niewiele mniej niż wartość całego polskiego PKB.

Wagę innowacyjności doceniła też Rada Europy, która w 2000 roku przyjęła dokument określany mianem Strategii Lizbońskiej, gdzie przewidziano osiągnięcie w 2010 roku średniego poziomu nakładów na B+R na poziomie 3% PKB Unii Europejskiej. Ambitny plan nie został zrealizowany – pojawiło się wiele przeszkód: kryzys finansowy, problemy państw PIGS, brak jedności i chęci do zmian. Obecnie realizowana jest strategia *Europa 2020*, w której również określono docelowy pułap wydatków na prace B+R – ma wynieść 3%. Oznacza to opóźnienie realizacji ambitnych planów zjednoczonej Europy o całą dekadę.

Świat nie śpi

Relacja nakładów na prace badawczo-rozwojowe wobec PKB w Izraelu wynosi 4,2%, w Korei Południowej – 3,6%, a w USA – 2,8%. Średnia dla całego świata to 1,8% (zob. ramkę *Sumaryczny Indeks Innowacyjności*). Czy biurokratyzowana, skostniała, umierająca Europa jest w stanie konsekwentnie podążać tym śladem, aby stawać się innowacyjnym kontynentem? To nie jest już pewne. W 2012 roku średni poziom wydatków na B+R w Unii Europejskiej wyniósł 2,06% (dane Eurostatu). To oznacza, że do osiągnięcia celu określonego w strategii *Europa 2020* daleka droga.

Produkty, procesy oraz metody organizacyjne i marketingowe nie muszą być nowością dla rynku, ale powinny być nowością przynajmniej dla samego przedsiębiorstwa.

Są jednak kraje europejskie, które ponadprzeciętnie inwestują w badania rozwojowe. Prym w tym zakresie wiodą Finlandia i Szwecja, gdzie w 2012 roku na prace badawczo-rozwojowe wydano odpowiednio 3,55% oraz 3,41% PKB. Do czołówki należą też Niemcy i kraje Beneluksu. Nie można jednak nie zauważyć, że w tych państwach PKB *per capita* i stopa życiowa należą do najwyższych na naszym kontynencie.

Miejsce Polski

W Polsce prace B+R pochłaniają zaledwie 0,9% PKB, co stawia nas na czwartym miejscu od końca wśród 28 państw UE. Innowacyjność naszej gospodarki jest nisko oceniana także w światowych rankingach. Przyczyn jest wiele. Można je znaleźć w sferze zarządzania gospodarką kraju, samorządach, a także w samych przedsiębiorstwach, które lekceważą zagrożenie rosnącą konkurencją. Zbyt często nie ma też należytej współpracy przemysłu z uczelniami, co utrudnia transfer nowoczesnych technologii i komercjalizację wyników naukowych badań. Parki technologiczne nie spełniły pokładanych w nich nadziei. Mamy też niewłaściwy udział podmiotów finansujących działalność badawczo-rozwojową.

Nadzieją dla przedsiębiorstw są unijne fundusze. Ministerstwo Infrastruktury podało, że dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw na lata 2014–2020 przygotowano środki z trzech głównych źródeł: *Programu Inteligentny Rozwój*, *Programu Polska Wschodnia* oraz programów regionalnych. Na inwestycje w badania i innowacje oraz podnoszenie konkurencyjności przewidziano 16 miliardów euro. Dzięki tej pomocy oraz *Programowi Wiedza, Edukacja, Rozwój* nastąpi wzrost nakładów na B+R do 1,7% PKB w 2020 roku, a w 2023 roku – do 2%. Połowa nakładów ma pochodzić z sektora prywatnego. To krok w dobrym kierunku, bowiem udział sektora prywatnego mierzony wskaźnikiem BERD (*Business Expenditures on R&D*) jest na razie niski. W 2013 roku wyniósł 0,38 wobec 0,33 rok wcześniej.

Doświadczenia wielu krajów dowodzą, że wzrost nakładów budżetowych na B+R powyżej pewnej granicy powoduje przyspieszony wzrost nakładów pozabudżetowych. Zjawisko to jest określane mianem efektu progowego. Najczęściej próg finansowania budżetowego wynosi 0,4–0,6% PKB. Po jego przekroczeniu każdy wzrost finansowania budżetowego powoduje 3-, 4-krotnie większe nakłady pozabudżetowe.

Rodzaje innowacyjności

Definicji innowacyjności jest wiele. Według podręcznika „Oslo Manual” opracowanego przez OECD innowacja oznacza wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody organizacyjnej lub marketingowej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunków z otoczeniem. Produkty, procesy oraz metody organizacyjne i marketingowe nie muszą być nowością dla rynku, ale powinny być nowością przynajmniej dla samego przedsiębiorstwa.

TOP 10 NAJBARDZIEJ INNOWACYJNYCH FIRM NA ŚWIECIE W 2013 ROKU

	NAZWA FIRMY	BRANŻA	KRAJ	WZROST SPRZEDAŻY W 2013 (%)	WZROST KURSU AKCJI ZA OKRES 5 LAT (%)	PREMIA INNOWACYJNA (%)
1.	Salesforce.com	oprogramowanie	USA	35,6	265	75,9
2.	Alexion Pharmaceuticals	biotechnologie	USA	46,7	755	71,4
3.	ARM Holdings	półprzewodniki	Wlk. Brytania	14,8	432	75,6
4.	Unilever Indonesia	produkty dla domu	Indonezja	12,0	170	65,1
5.	Regeneron Pharmaceuticals	biotechnologie	USA	43,6	2050	63,7
6.	Amazon.com	sprzedaż wysyłkowa	USA	22,3	152	62,4
7.	BioMarin Pharmaceutical	biotechnologie	USA	20,2	422	58,9
8.	CP All	handel detaliczny	Tajlandia	71,6	230	57,8
9.	VMware	oprogramowanie	USA	15,0	97	57,6
10.	Aspen Pharmacare Holdings	farmaceutyka	RPA	-	475	57,1

Źródło: Opracowanie autora, dane Forbes i Bloomberg

Nie muszą być opracowane przez daną firmę – mogą być stworzone przez inne przedsiębiorstwo bądź jednostkę o innym charakterze (na przykład instytut naukowo-badawczy, park technologiczny, szkołę wyższą itp.).

Autorzy „Oslo Manual” wyróżniają pięć rodzajów innowacyjności: procesową, produktową, organizacyjną, środowiskową i marketingową.

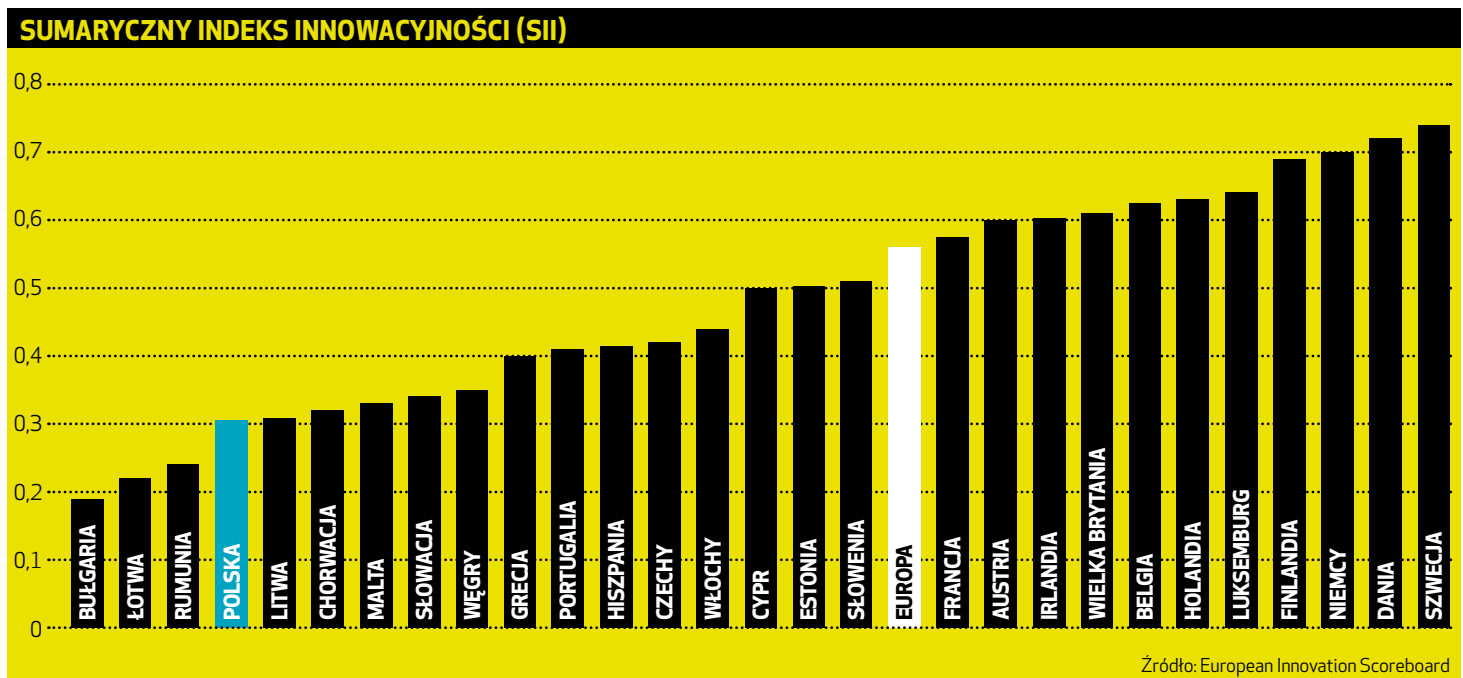
Liderzy innowacyjności na GPW

Do liderów innowacyjności wśród spółek notowanych na GPW należy między innymi Integer.pl, właściciel InPostu. Pięć lat temu spółka uruchomiła innowacyjny system skrzynek pocztowych, z których całą dobę można odbierać paczki i przesyłki – Paczkomaty®. Usługa cieszy się wielką popularnością. Umożliwia dostawę towarów z blisko 5 tysięcy sklepów internetowych oraz od 30 tysięcy sprzedawców na Allegro. Według danych Grupy Integer.pl, z Paczkomatów® korzysta już 12 milionów użytkowników. 98% paczek jest gotowych do odbioru w ciągu 24 godzin od chwili nadania. InPost wchodzi też na rynki zagraniczne. W Wielkiej Brytanii działa ponad tysiąc innowacyjnych terminali, a do końca 2015 roku będzie ich dwa razy więcej. Firma rozstawia Paczkomaty® także we Włoszech, Francji i w Malesji. Dzięki wprowadzeniu innowacyjnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych skonsolidowane przychody ze sprzedaży InPost wzrosły w okresie ostatnich pięciu lat (2009–2013) z 94,9 miliona złotych do 347,3 miliona złotych. Zysk roczny netto na akcję w tym okresie podwoił się i wyniósł w ubiegłym roku 3,40 zł. W 2014 roku sprzedaż po trzech kwartałach osiągnęła poziom 436,7 miliona złotych. W dniu debiutu giełdowego w 2007 roku kurs akcji Integer.pl kształtował się na poziomie około 15 złotych, obecnie wynosi około 200 złotych.

Inkubatorem innowacji jest też branża energetyczna. ENEA, ENERGA, PGE Polska Grupa Energetyczna i Tauron Polska Energia nawiązały współpracę w obszarze badań,

innowacji i podnoszenia konkurencyjności. Głównym celem zawartej umowy jest poszukiwanie rozwiązań technologicznych odpowiadających najważniejszym wyzwaniom stojącym przed całym sektorem. Wybrane projekty badawcze będą miały na celu m.in. redukcję emisyjności elektrowni oraz zwiększenie efektywności dystrybucji i wykorzystania energii. Sygnatariusze porozumienia mają też działać na rzecz rozwijania inteligentnych sieci dystrybucyjnych oraz przesyłowych i w ten sposób realizować projekty „inteligentny dom” i magazynowanie energii elektrycznej. Wspólne prace w zakresie badań i wdrażania innowacji wygenerują wartość dodaną w postaci efektu skali i synergii technologicznej. Pozwolą też na szybsze i efektywniejsze wykorzystanie dotacji unijnych oraz pozyskiwanie dodatkowego kapitału zewnętrznego. Współpraca koncernów energetycznych powinna stanowić impuls rozwojowy dla lokalnych uczelni, partnerów biznesowych i całej gospodarki.

Kolejny innowator z warszawskiej giełdy – Feerum – należy do największych w Polsce producentów kompleksowych elewatorów zbożowych. Spółka opracowała innowacyjną metodę produkcji blach bocznych silosów w cyklu automatycznym z kręgu, co daje obniżenie pracochłonności o 70%. Dzięki zastosowaniu wysokowytrzymałych blach konstrukcyjnych zmniejszyła się o 15% waga urządzeń transportowych. Innowacyjne rozwiązania wykorzystujące recykulację powietrza pozwalają na redukcję zużycia gazu w procesie suszenia o 20%. Wszystkie maszyny i urządzenia produkcyjne wykorzystują technologię komputerowego sterowania CNC. Feerum realizuje również projekt, który ma na celu opracowanie innowacyjnej na światową skalę, energooszczędnej suszarni do suszenia zbóż z odzyskiem ciepła i zintegrowanym systemem odpylania. Oczekiwane oszczędności energii to 20–30% w stosunku do najlepszych, stosowanych obecnie rozwiązań technologicznych. Innowacje pozwoliły na wzrost wartości spółki, co zostało docenione przez inwestorów giełdowych – obecny kurs akcji

Najskuteczniejszym sposobem budowania wartości jest wdrażanie rozwiązań, które są oparte na nowoczesnych technologiach.

Feerum na poziomie 17 złotych jest dwukrotnie wyższy niż w okresie debiutu, w maju 2013 roku.

Grupa Kapitałowa Synthos, reprezentująca branżę chemiczną, zakończyła sukcesem prace badawcze, co pozwoliło jej wprowadzić na rynek pięć nowych produktów. Wśród nich na wyróżnienie zasługuje spienialny polistyren (InSphere) o znacznie polepszonych właściwościach izolacyjnych oraz pozbawiony toksycznego uniepalniacza, który jest powszechnie stosowany w tego typu produktach. Spółka planuje również uruchomić produkcję biobutadienu z wykorzystaniem surowców odnawialnych. W tym celu nawiązała współpracę z francuską firmą biotechnologiczną Global Bioenergies. Obecnie Synthos prowadzi prace badawczo-rozwojowe nad mniej więcej 20 projektami w trzech obszarach tematycznych: kauczuki syntetyczne, spienialne materiały izolacyjne, dyspersje i kleje.

Dzięki dobrym perspektywom dla polskiej gospodarki oraz funduszm unijnym będzie rosła liczba przedsiębiorstw zwiększających nakłady na innowacyjność – zarówno w krótkim, jak i długim horyzoncie czasowym. Potwierdzają to wyniki ankiety przeprowadzonej przez firmę Deloitte, opublikowane w raporcie „Badania i rozwój w Polsce”. Okazuje się, że 47% ankietowanych planuje zwiększenie wydatków na B+R w okresie 1–2 lat (37% rok wcześniej). W perspektywie 3–5 lat taką deklarację złożyło 61% przedsiębiorców. Rok wcześniej, w 2013 roku, taką opinię wyraziło 51% firm. W sektorze produkcyjnym krótkoterminowe zwiększenie wydatków na badania i rozwój planuje 70%, a w perspektywie dłuższej – 80% przedsiębiorstw.

Przedsiębiorcy coraz częściej zdają sobie sprawę, że tylko innowacyjnym produktem mogą skutecznie konkurować na coraz bardziej wymagającym rynku. Silna pozycja ekonomiczna innowacyjnych firm dowodzi, że najskuteczniejszym sposobem budowania wartości jest wdrażanie rozwiązań opartych na nowoczesnych technologiach. Mogą one bazować na zewnętrznych rozwiązaniach lub na wynikach prac B+R prowadzonych we własnym zakresie lub we współpracy z innymi podmiotami, na przykład uczelniami czy parkami technologicznymi. Przez umiejętny transfer nowoczesnych rozwiązań technologicznych i komercjalizację wyników badań polskie przedsiębiorstwa mogą wiele zyskać. Przyszłość stoi przed tymi organizacjami, których menedżerowie myślą innowacyjnie, co pokazują przykłady najbardziej innowacyjnych firm według rankingów *Forbesa*.

Jan Mazurek, ekspert BCC ds. rynku kapitałowego